

Hyvinvointiratkaisuja nuorten arkeen

- raportti osallisuudesta, yhteisöllisyydestä ja ennaltaehkäisevästä hyvinvointityöstä

1. Tiivistelmä

Porvoon kaupunki osallistui lukuvuonna 2025–2026 kuntakumppanina Sitran rahoittamaan Sisukas koulu (Gutsy School) -kehittämishankkeeseen. Hanke toteutettiin yhteistyössä Espoon kaupungin, Gutsy Go ry:n, Duodecimin ja muiden valtakunnallisten toimijoiden kanssa.

Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa nuorten osallisuutta, yhteisöllisyyttä, ongelmanratkaisutaitoja ja tulevaisuususkkoa tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia kehittää yhdessä konkreettisia ratkaisuja lähiympäristönsä tarpeisiin.

Porvoon osallistuminen rahoitettiin kaupungin HYTE-työn ja HYTE-rahaston kautta. Hanke tuki kaupungin strategisia tavoitteita sekä perusopetuksen tehtävää edistää oppimista, hyvinvointia, osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta.

Hanke tarjosi arvokkaita kokemuksia siitä, miten oppilaiden osallisuutta voidaan vahvistaa osana koulun normaalia toimintaa. Tulokset osoittavat, että toimintamalli koettiin merkitykselliseksi sekä oppilaiden että opettajien keskuudessa ja että se toi uusia välineitä yhteisöllisyyden ja osallistumisen vahvistamiseen.

2. Porvoon rooli hankkeessa

Porvoon osallistui hankkeeseen toisena kahdesta pääasiallisesta kuntakumppanista yhdessä Espoon kaupungin kanssa. Tavoitteena ei ollut pelkästään toteuttaa toimintaa yksittäisissä kouluissa, vaan myös kerätä kokemuksia siitä, kuinka toimintamalli voidaan liittää osaksi kuntien rakenteita ja koulutyötä pitkäjänteisesti.

Kaupungin tehtäviin kuuluivat:

- osallistuminen hankkeen ohjaukseen ja kehittämiseen
- toiminnan toteuttaminen valituissa kouluissa
- koulujen johdon ja opettajien tukeminen
- kokemusten jakaminen opetuksen johtamisesta ja koulun kehittämisestä
- toimintamallin integroinnin arviointi osaksi kaupungin rakenteita ja vuosittaista suunnittelua.

Osallistumisen kautta Porvoon sai samalla kokemuksia siitä, miten toimintamallia voidaan hyödyntää yhteisöllisyyden, osallisuuden ja ennaltaehkäisevän hyvinvointityön tukena.

3. Toteutus Porvoossa

Sisukas koulu toteutettiin lukuvuoden aikana kahdessa porvooolaisessa koulussa. Opettajat osallistuivat koulutuksiin ja toimivat oppilasryhmien ohjaajina.

Toimintamallissa oppilaat työskentelivät tiimeissä tunnistaen lähiympäristössään tarpeita ja haasteita. Tämän jälkeen he suunnittelivat ja toteuttivat konkreettisia tekoja ja ratkaisuja, joilla pyrittiin tuottamaan hyötyä muille ihmisille tai kouluyhteisölle.

Toiminta tarjosi oppilaille mahdollisuuden:

- tehdä yhteistyötä yli ryhmärajojen
- tunnistaa omia vahvuuksiaan
- harjoitella ongelmanratkaisua ja vuorovaikutustaitoja
- kantaa vastuuta yhteisistä tavoitteista
- kokea voivansa vaikuttaa ympäristöönsä. Toiminta toteutettiin osana koulun normaalia toimintaa ja se liittyi opetussuunnitelman tavoitteisiin, kuten osallisuuteen, yhteistyöhön, demokratiaan ja laaja-alaiseen osaamiseen. [\[Sitra lopp...lu 2025-26 | PDF\]](#)

4. Tulokset

Opettajien kokemukset Porvoossa

Opettajakyselyjen tulokset olivat pääosin myönteisiä.

- 94 % opettajista koki, että toiminta mahdollisti oppilaiden näyttäytymisen uudessa ja myönteisessä roolissa.
- 88 % koki saaneensa uusia välineitä oppilaiden osallisuuden vahvistamiseen
- 75 % arvioi toimintamallin tukevan opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.
- 63 % voisi toimia Sisukas-ohjaajana uudelleen.

Oppilaiden kokemukset

Oppilaskyselyn tulokset raportoitiin yhteisesti Porvoon ja Espoon osallistujien osalta.

- 88 % koki kuuluvansa aiempaa vahvemmin kouluyhteisöön.
- 90 % koki voivansa vaikuttaa positiivisesti ympäristöönsä.
- 73 % koki saaneensa lisää keinoja ratkaista ongelmia ja haastavia tilanteita.
- 80 % halusi tehdä hyviä ja rohkeita tekoja myös tulevaisuudessa.

Tulokset viittaavat siihen, että toimintamalli vahvistaa hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta keskeisiä tekijöitä, kuten yhteisöllisyyttä, osallisuutta, vastuunkantoa ja uskoa omiin mahdollisuuksiin.

5. Yhteys Porvoon strategiaan ja HYTE-tavoitteisiin

Sisukas koulu tukee useita Porvoon kaupungin tavoitteita, jotka liittyvät lasten ja nuorten hyvinvointiin, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Toiminta vahvistaa erityisesti:

- lasten ja nuorten osallisuuden kokemusta
- yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta
- yhteistyö- ja vastuunkantotaitoja
- tulevaisuususkkoa ja itseluottamusta
- aktiivista kansalaisuutta ja vaikuttamista

Nämä tavoitteet ovat linjassa sekä opetussuunnitelman arvoperustan että kaupungin pyrkimyksen kanssa edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä myönteistä kasvua.

Hanke osoittaa myös, miten koulutuspalvelut voivat osallistua kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön vahvistamalla lasten ja nuorten elämässä tunnettuja suojaavia tekijöitä, kuten osallisuutta, sosiaalisia suhteita ja kokemusta omasta merkityksellisyydestä.

6. HYTE-rahoituksen merkitys

HYTE-rahaston rahoituksen avulla Porvoo pystyi osallistumaan valtakunnalliseen kehittämishankkeeseen, jossa yhdistyivät koulutus, hyvinvointi ja ennaltaehkäisevä työ.

Hanke osoittaa, että HYTE-rahoituksella voidaan:

- vahvistaa lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia suojaavia tekijöitä
- lisätä yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta
- tukea oppilaiden osallisuutta ja toimijuutta
- kehittää ennaltaehkäiseviä toimintamalleja osaksi koulun arkea

Sisukas koulu tarjoaa siten konkreettisen esimerkin siitä, miten HYTE-työtä voidaan toteuttaa koulutuksen, hyvinvoinnin edistämisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen rajapinnassa.

7. Haasteet ja kehittämistarpeet

Myönteisten kokemusten lisäksi hankkeen toteutuksessa tunnistettiin myös haasteita.

Opettajien näkökulmasta toiminta koettiin ajoittain työlääksi. Erityisesti suunnittelu, koulutuksiin osallistuminen ja toiminnan koordinointi edellyttivät aikaa tilanteessa, jossa kouluissa toteutetaan samanaikaisesti useita kehittämishankkeita ja lakisääteisiä tehtäviä. Myös valtakunnallisessa loppuraportissa opettajien työmäärä ja ajankäyttö tunnistettiin keskeiseksi haasteeksi.

Kokemusten perusteella onnistunut toteutus edellyttää:

- toiminnan huomioimista lukuvuosisuunnittelussa riittävän varhaisessa vaiheessa
- selkeää työnjakoa ja vastuita
- rehtorin aktiivista tukea
- riittävää suunnittelu-aikaa

- työmäärän huomioimista resurssisuunnittelussa.

Hanke nostaa esiin myös kysymyksen opettajien työajasta ja mahdollisista korvauksista. Mikäli toimintamallia toteutetaan jatkossa laajemmin, tulee varmistaa, että siihen liittyvä työ voidaan tehdä osana normaalia työaikaa tai että työmäärä huomioidaan muulla tavoin oikeudenmukaisesti.

Porvoon näkökulmasta hanke herättää myös kysymyksiä pitkäjänteisestä rahoituksesta. Hankeaikana toiminta voitiin toteuttaa ulkoisen rahoituksen ja HYTE-rahoituksen turvin. Mahdollinen laajentaminen tai vakiinnuttaminen edellyttää arviota tarvittavista resursseista, tavoitelluista vaikutuksista sekä suhteesta muihin hyvinvointia ja osallisuutta vahvistaviin toimenpiteisiin.

Lisäksi on syytä huomata, että 63 % opettajista ilmoitti olevansa valmis toimimaan Sisukas-ohjaajana uudelleen. Vaikka tulosta voidaan pitää myönteisenä, se tarkoittaa samalla, että noin kolmannes opettajista ei ilmaissut vastaavaa kiinnostusta. Tämä voi viitata siihen, että toimintamalli koetaan merkitykselliseksi, mutta sen työmäärä tai toteutustapa ei sovi kaikille opettajille samalla tavalla.

8. Organisatoriset opit Porvoolle

Johdon merkitys

Keskeinen havainto oli, että valmistelu kannattaa aloittaa usealla tasolla samanaikaisesti. Porvoossa keskustelu käytiin kaupungin johdossa, sivistyksen johtoryhmässä sekä osallistuvien koulujen johtoryhmissä. Tämä helpotti yhteisen ymmärryksen muodostamista hankkeen tavoitteista ja toteutuksesta.

Rehtoreiden rooli

Rehtoreiden sitoutuminen osoittautui tärkeäksi onnistumisen edellytykseksi. Kokemusten perusteella vastaavat hankkeet tulisi huomioida lukuvuosisuunnittelussa jo varhaisessa vaiheessa.

Rehtoreiden välinen yhteistyö, vertaistuki ja verkostomainen toimintatapa voivat tukea onnistunutta käyttöönottoa. Kokemusten jakaminen auttaa tunnistamaan hyviä käytäntöjä sekä ennakoimaan mahdollisia haasteita.

Yhteistyö henkilöstöjärjestöjen ja päättäjien kanssa

Keskeinen oppi oli henkilöstöjärjestöjen varhainen mukaan ottaminen. Opettajille ja muulle henkilöstölle asetettavien odotusten tulee olla selkeitä, samoin kuin se, miten työmäärä huomioidaan resurssien suunnittelussa.

Myös luottamushenkilöille tulee tarjota selkeä kuva toiminnan tavoitteista, hyödyistä ja resurssitarpeista, jotta he voivat arvioida hankkeen tarkoituksenmukaisuutta kaupungin koulutus- ja hyvinvointityön näkökulmasta.

Opettajien näkökulma

Opettajien sitoutumiselle on tärkeää, että he ymmärtävät selkeästi, miksi toimintaa toteutetaan ja miten se tukee koulun perustehtävää.

Kokemusten mukaan opettajat arvostavat erityisesti toimintamalleja, joissa:

- perehdytys perustuu valmiisiin ja testattuihin malleihin
- materiaalit ovat heti käyttövalmiita
- tuntirungot ja esimerkit ovat konkreettisia
- tukea on saatavilla helposti tarvittaessa

Ajallinen ennakointi on tärkeää. Toimintaa ei tulisi tuoda kouluihin kiireellä, vaan sen tulee nivoutua osaksi koulun kokonaisuutta ja vuosittaista suunnittelua.

Koulutuksen osalta opettajat arvostavat ratkaisuja, jotka ovat:

- käytännönläheisiä
- ajallisesti kohtuullisia
- toteutettavissa osana arjen työtä
- lähellä omaa opetustyötä ja koulun toimintaa

9. Opit ja jatkokehittäminen

Hankkeen perusteella keskeisiä onnistumisen edellytyksiä ovat:

- toiminnan sitominen koulun vuosisuunnitteluun
- rehtorin ja koulun johdon aktiivinen tuki
- opettajien yhteinen suunnittelu
- riittävä valmisteluaika
- selkeä työnjako ja vastuut
- selkeyttää opettajien osallistumiseen liittyviä korvaus- ja työaika resursseja.

Oppilaiden kokemukset osoittavat, että he arvostavat toimintatapoja, joissa heidän ajatuksillaan on merkitystä ja joissa he voivat vaikuttaa todellisiin asioihin.

Porvoo on hankkeen kautta saanut arvokasta tietoa siitä, miten osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia voidaan vahvistaa osana koulun arkea. Näitä kokemuksia voidaan hyödyntää sekä HYTE-työssä että opetuksen kehittämisessä.

10. Resurssit ja kustannukset

Hankkeen toteuttaminen kahdessa koulussa edellytti yhteensä noin 431 työtunnin panosta. Tästä noin 210 tuntia kohdistui sijaisjärjestelyihin ja noin 220 tuntia suunnitteluun sekä toteutukseen.

Hankkeen kokonaiskustannukset olivat noin 20 000 euroa, ja ne muodostuivat pääasiassa palkkakustannuksista, henkilösivukuluista, yleiskustannuksista sekä vähäisessä määrin matkakustannuksista.

Yleiskustannuksiin sisältyivät muun muassa hallinnollinen tuki, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, tietojärjestelmä- ja toimitilakustannukset sekä muut kaupungin yhteiset tukipalvelut, jotka mahdollistivat hankkeen toteuttamisen osana kaupungin normaalia toimintaa. Lisäksi hankkeelle kohdennettiin vähäisessä määrin matkakustannuksia.

Kokemusten perusteella vastaavan toiminnan toteuttaminen edellyttää sekä taloudellista resursseja että henkilöstön työajan suunnitelmallista kohdentamista.

Hankkeelle ei avattu erillistä kustannuspaikkaa. Tämän vuoksi kustannukset perustuvat jälkikäteen tehtyyn arvioon, jossa on hyödynnetty kouluissa seurattuja työaikatietoja sekä kaupungin normaalien kustannuslaskennan periaatteiden mukaisia henkilösivukuluja ja yleiskustannuksia. Työtuntien seuranta antaa kuitenkin luotettavan kuvan hankkeen edellyttämästä resurssien käytöstä.

11. Johtopäätökset

Sisukas koulu tarjosi Porvoole mahdollisuuden kokeilla toimintamallia, jossa yhdistyvät oppiminen, osallisuus ja hyvinvointi. Kokemukset osoittavat, että toimintamalli voi vahvistaa yhteisöllisyyttä, vastuunkantoa ja oppilaiden kokemusta omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

Samalla kokemukset osoittavat, että kestävä toteutus edellyttää selkeitä rakenteita, johdon tukea, riittäviä resursseja sekä realistista suhtautumista opettajien työmäärään. Työaikaan, vastuunjakoon ja rahoitukseen liittyvät kysymykset on huomioitava jo suunnitteluvaiheessa.

Porvoon tärkein oppi hankkeesta ei ole pelkästään se, että toimintamalli toimii, vaan myös se, millaisia organisatorisia edellytyksiä tarvitaan, jotta sen kaltaiset osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavat toimintatavat voivat juurtua osaksi koulun arkea.

Porvoon kaupunki suhtautuu hankkeesta saatuihin kokemuksiin myönteisesti. Mahdollista jatkoa arvioitaessa on kuitenkin tarkasteltava toimintaa suhteessa muihin koulutuksen kehittämistarpeisiin, käytettävissä oleviin resursseihin, opettajien työmäärään sekä kaupungin HYTE- ja sivistystyölle asetettuihin tavoitteisiin.

Näin hanke tarjoaa paitsi kokemuksia yhdestä toimintamallista myös arvokkaita näkökulmia siihen, miten ennaltaehkäisevää, osallisuutta vahvistavaa ja hyvinvointia tukevaa kehittämistyötä voidaan toteuttaa kestävästi porvooolaisissa kouluissa.